

Nostra Senyora de la Consolació: una verge negra

La Nostra Senyora de Consolació és la patrona de la Reial Vila d'Alpont, un poble de la comarca d'Els Serrans al País Valencià. Els alpontins veneren aquesta imatge, segons la crònica oficial des de l'any 1614 i celebren la Festa Major en llaor de la Nostra Senyora cada tres anys per a recordar la seua “*trobada*” i posterior trasllat a Corcolilla, una aldea depenent d'Alpont situada a 8 km.

Escut municipal d'Alpont (País Valencià)

Panoràmica d'Alpont (País Valencià)

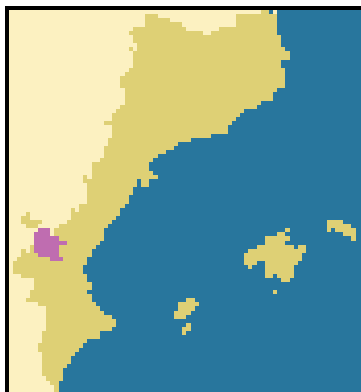
Com és costum, la imatge de Nostra Senyora de Consolació roman tostemps a Corcolilla i passats tres anys el mes de maig es bescanvien la imatge de Sant Blai i la de Nostra Senyora, d'aquesta manera Sant Blai hi serà a Corcolilla tres mesos i la patrona a

la vila; en arribat l'agost novament en processó, Sant Blai torna a la vila i Nostra Senyora de Consolació a Corcolilla. Segons els estudis, la talla és del S.XIII.

Nostra Senyora de la Consolació. Imatge Nova.

Les meues arrels són en aquesta vila i vaig interessar-me per la llegenda la qual explica com va ser descoberta la figura car sóc afeccionat a la història i les tradicions. La versió oficial ens diu que la imatge va ser trobada el 1614 pels sagristans Andrés Rubio i Marco Martínez quan hi eren al cementiri fent tasques de conservació. Seguidament, i a petició d'una fidel devota va ser traslladada a Corcolilla on va romandre. I al dos anys, en solemne processó dur-la definitivament de la vila a l'aldea.

Situació de la comarca dels Serrans al País Valencià (Països Catalans)

Va ser l'any 1238 quan va ser conquerit Alponet pel Rei En Jaume I i incorporat al Regne de València com possessió reial, és dir Reial Vila. La vila va ser repoblada pels cristians i van construir l'església dedicada a la Nostra Senyora de la Pietat. Llavors, ja

en teníem un advocació mariana abans de 1614. Quina era, doncs la patrona d'Alpont? Què en va ser d'aquest culte?

Tenim notícia que l'any 1576 el “Reverend Pedro Ramírez, Degà Canonge Vicari general i Visitador” va visitar la parròquia d'Alpont i va declarar que una imatge de la Nostra Senyora aleshores venerada havia d'estar retirada “pena de excomunió”(1) per ser “de bulto, que más parece irrisión que devoción”(2). El sagristà va ser l'encarregat de retirar-la, aquell sagristà li deien Andrés Rubio, l'adés citat.

Passats 38 anys va succeir el trobament de la imatge de la Nostra Senyora de Consolació.

Jo relacione les dues imatges i al meu parer són la mateixa, encara que ***la crònica oficial diu que són dues figures diferents***. Tot i diversos testimonis, **la historiografia oficial vol amagar quelcom**.

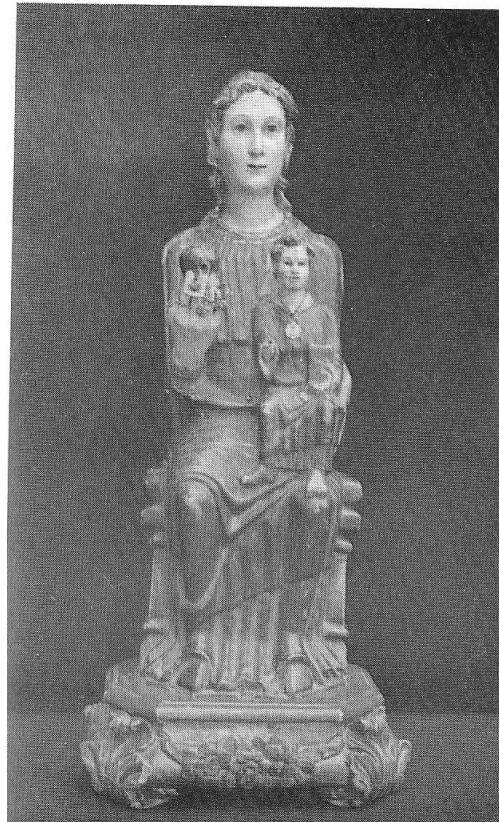
Em pense i estic ben segur que sota els vestits i la pintura ens trobem l'autèntica Nostra Senyora original que al S. XIII va ser duta pels catalans que van repoblar aquelles terres.

Aquesta veneració mariana comuna arreu Catalunya, tradicionalment és representada per Verges Negres amb el seu infant als braços, i la Nostra Senyora de Consolació inicialment també era una Verge Negra.

Hom pot associar la tradició d'aquest culte amb el Rei En Jaume, per exemple, Nostra Senyora de Montserrat o Nostra Senyora de la Mercè. I segons, és tradició a Alpont, el Rei va sojornar en la vila.

Nostra Senyora de Montserrat

Nostra Senyora de Consolació (Alpont)

Par a saber-ne més sobre la història de Nostra Senyora de Consolació d'Alpont, n'hi ha un llibre escrit l'any 1785 per Lázaro Ramiro de Minaganante: *“Historia de la prodigiosa imagen de Nuestra Señora de Consolación”*. L'autor hi explica com va ser trobada la talla, la devoció dels alpontins i els miracles succeïts.

L'autor aclareix que son dues figures diferents, les seues raons són:

- l'una imatge era lletja i l'actual va eixir de sota terra amb “la misma hermosura con que hoy se descubre”.(3)
- com que el sagristà Andrés Rubio va ser l'encarregat de retirar l'anterior imatge, recordaria on l'havia deixada i haguera evitat cavar a sobre el mateix lloc. Encara així si l'haguera retrobada, hauria avisat el seu company.

Per tant, el miracle marià està servit, i els alpontins que havien restat sense patrona, mercès a la troballa, van estar “restituïts per una més formosa”.

Tanmateix, podem seguir la invenció de la llegenda, perquè abans de la crònica oficial existien testimonis els quals admetien que les dues figures, la retirada l'any 1576 i la trobada l'any 1614, eren la mateixa. Al llibre adés citat, hom pot llegir que n'opinava Policarpio Rubio, racioner de la Inquisició i familiar d'Andrés Rubio, l'any 1701:

“Y que esta Santa Imagen sea lo que hoy es tan milagrosa, venerada en Corcolilla, es común, y pública tradición, como de que fué enterrada en este Cementerio en virtud de dicho mandato, y al cabo de algún tiempo la hallaron abriendo una sepultura: y después en solemnísima procesión en el día once de Junio de mil seiscientos diez y seis, fué llevada á Corcolilla”

Llavors, com va succeir realment?

El sagristà Andrés Rubio va obeir el mandat de retirar la imatge primera i millor enterrar-la per si un cas, poder traure-la en el futur.

A prop de la seua mort, penedit d'haver deixat el poble sense patrona, va fer juntament al seu successor retrobar la imatge santa i de seguit fer-la trametre a Corcolilla on la Nostra Senyora podria estar sana i estàlvia, sense sospites de la Inquisició.

Què va ocórrer aquests dos anys a Corcolilla? Simplement va estar “abillada per amagar la seua autèntica forma inicial”. Si l'any de la troballa (1614) seguidament la imatge va ser duta a Corcolilla i després de dos anys en solemne processó els alpontins la tornaren a la Reial Vila d'Alpont, ells haurien llurs raons per preferir que el lloc definitiu fos Corcolilla.

A més a més, si la talla és del S.XIII, Alpont havia estat conquerit l'any 1236 per Jaume I, i sent una vila reial repoblada per cristians, no hi havia cap raó perquè aquesta imatge romangués amagada tant de temps.

Durant el S. XVI, va ser una època difícil, i al món hi van haver un munt de canvis i la Confederació Catalana va estar afectada especialment, la Inquisició Castellana o Espanyola perseguia tot allò diferent, tot allò que no fos dins el dogma ultracatòlic espanyol. Una dada important va ser la celebració del Concili de Trento, es decreta un mandat sobre la veneració de les sagrades imatges: “... ahuyéntese toda ganancia sórdida; evítense en fin toda torpeza; de manera que no se pinten ni adornen las imágenes

con hermosura escandalosa”(5) y “... a nadie sea lícito poner, ni procurar se ponga ninguna imagen desusada y nueva en lugar ninguno, ni iglesia”.(6)

Naturalment, la imposició de la Inquisició Espanyola a la Confederació Catalana, va afectar persones innocents acusades falsament, i també descobrim que va afectar els ritus i les tradicions del poble: prohibint imatges. Tot i això, com el cas de la Nostra Senyora de Consolació, els fidels van saber conservar la tradició: amagant-la per després, retornar-la; canviant-li el nom; traslladant-la a d'altres viles...

Es va canviar d'una tradició cristiana basada en la fe i la llibertat per cercar la veritat (la veritat vos farà lliures: Joan 8, 31-42) a una religió catòlica basada en el dogma, l'obligació de l'aparença (Credo Niceno-constantinopolità).

- 1- pena d'excomunicació. “Historia de la prodigiosa imagen de Nuestra Señora de Consolación” Lázaro Ramiro de Minaganante.
- 2- deforme, que més sembla irrisió que devoció.
- 3- la mateixa bellesa amb que avui es descobreix.
- 4- Com aquesta Santa Imatge siga la que avui és tan miraculosa, venerada a Corcolilla, és comú, i pública tradició, com que va ser enterrada en aquest Cementiri en virtut d'aquest mandat, i al cap d'un temps la van trobar obrint una sepultura: i després en solemníssima processó el dia onze de juny de 1616, va ser duta a Corcolilla
- 5- ... hom foragite tot guany sòrdid; hom evite de totes totes qualsevol malentesa; de manera que no es pinten ni adornen les imatges amb bellesa escandalosa..
- 6- ... a ningú siga lícit posar, ni procurar hom fique cap imatge desusada i nova en cap lloc, ni església.

Fonts:

“Congreso Internacional de Imagen y Apariencia” Universitat de Múrcia: 19-11-2008/ 21-11-2008 <http://congresos.um.es/imagenyapariencia/11-08/paper/viewFile/1021/991.pdf>

“Historia de la prodigiosa imagen de Nuestra Señora de Consolación” de Lázaro Ramiro de Minaganante (1785). Jo he consultat una edició posterior de 1891.

“Alpuente y la Santísima Virgen de Consolación” de Valeriano Herrero i Gonzalo Herrero (1969)

Gustau Debon
Maig 2010

INFORMACIÓ D'ALPONT A VIQUIPÈDIA

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Alpont>

ELS SERRANS
RODALIES D'ALPONT
POBLATS IBERS

http://ca.wikipedia.org/wiki/Ares_dels_Oms

http://ca.wikipedia.org/wiki/Figueroles_de_Domenyo

<http://www.uv.es/~fjglez/pais/serrans.htm>

<http://usuarios.multimania.es/jmonerris/cronica/Fins1099.htm>

<http://blocs.mesvilaweb.cat/node/view/84469/www.cortell.net/www.cortell.net/http://www.fec.org/www.escritofrenia.blogspot.com>

INFORMACIÓ SOBRE VERGES NEGRES I NOSTRA SENYORA DE LA
MERCÈ
BLOG VERNACLE

<http://vernaclistes.blogspot.com/2007/10/la-merc-catalunya-1218-i-andalusia-1272.html>

<http://vernaclistes.blogspot.com/2009/09/catalunya-in-hoc-signo-vinces.html>

<http://vernaclistes.blogspot.com/2009/10/catalunya-in-hoc-signo-vinces-2.html>